Gaižūnų kaime tirtoje duobėje 1 aptiktos medinės konstrukcijos liekanos – 2 medienos rąstai, sudėti vienas virš kito ir įremti akmenimis, išlikę vienoje duobės pusėje. Nenustatyta, ar rąstais buvo sutvirtinti ir kiti duobės kraštai. Galimai buvęs šulinys. Duobės dugne aptikta medienos lentų gabaliukų – galbūt medinio kibiro liekanų, kurios datuotos 1495–1655 m. (301±29) (FTMC–MT59–13). Duobėje radinių neaptikta. Medienos rąstai per prasti dendrochronologiniam datavimui. Duobė 6 datuota 1682–1937 m. (113±28) (FTMC–MT59–14).

Visose 2023–2024 m. vykdytų žvalgymų vietose fiksuotas 20–50 cm storio armens (kartais miškožemio) sluoksnis, po kuriuo iškart pasiektas įžemis – dažniausiai molis arba priemolis, tik Martyniškio kaimo P dalyje ir Karaliūnų kaime – smėlis.

The field survey of the Rail Baltica route in Jonava district

In 2023–2024, a field survey was carried out on two sections of the proposed Rail Baltica route in Jonava district (Figs. 1, 6). The survey of the Šveicarija–Žeimiai section comprised 40 shovel test pits. In addition, 83 pits (Figs. 2–5) spanning the 10th century BC–20th century AD were identified and examined, along with a partial building comprised of 44 postholes. The cultural layer of an unfortified settlement was discovered in the village of Ručiūnai, where subsequent detailed excavations covered an area of 420 m^2. In the Žeimiai–Šėta section of the railway route, a cultural layer was discovered in the village of Kačėnai and detailed excavations were carried out. Overall, the survey identified 127 pits, of which 13 contained finds dating from the 1st millennium AD to the 19th century (Figs. 7–9). Charcoal samples from 14 pits were submitted for ^{14}C dating and yielded dates ranging from the 12th century BC to the 20th century.

Laurynas Kurila

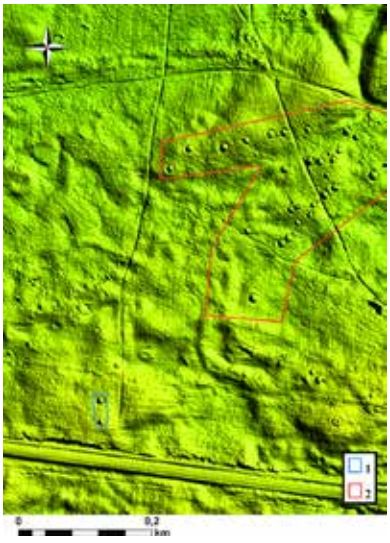
Nauji pilkapynai ir pilkapiai Švenčionių ir Ignalinos rajonuose

2023–2024 m., analizuojant 2019–2022 m. Lietuvos Respublikos teritorijos skaitmeninių erdvinių žemės paviršiaus lazerinio skenavimo (LiDAR) duomenis, buvo ieškoma naujų pilkapynų ar pavienių pilkapių. Iš viso vizualiai ir naudojant automatizuotą būdingų reljefo elementų paieškos algoritmą analizuoti 593 LiDAR lapai (593 km^2 teritorija). Identifikuotos tikėtinos pilkapių vietos buvo lankomos.

Žvalgyta teritorija patenka į Švenčionių, Ignalinos ir Utenos r. teritoriją (Utenos r. naujų pilkapynų neidentifikuota). Ji apima Žeimenos žemupį ties Pabrade, Žeimenos, Meros ir Sarios tarpupius, Žeimenos vidurupio ir aukštupio pakrantes, Kretuono, Žeimenio, Vajuonio, Lūšių, Asalnų, Dringio, Baluošo, Tauragno ir kitų ežerų krantus ir tarpežerius. Šis regionas išsiskiria ypatingu pilkapynų tankumu, vien apibrėžtoje žvalgymų teritorijoje KVR iki tol buvo registruoti 102 pilkapynai ar pavieniai pilkapiai, be to, turima žinių ir apie buvusius sunaikintus pilkapynus.

Iš viso identifikuota 14 pilkapynų ar pavienių pilkapių, daug jų yra netoli kitų pilkapynų, tad gali būti laikomi jų dalimis ar kiek nutolusiais sampilais pilkapynų periferijoje, kokių žinoma daugelyje Rytų Lietuvos pilkapynų. Taip pat KPD informuotas apie būtinybę koreguoti kelių pilkapynų saugomas teritorijas, į kurias nepatenka dalis pilkapių: Vaišniūnų, Medžiukalnio (UK 1973), Ziboliškės III (UK 16395), Pavajuonio, Cegelnės (UK 1987), Vyžių, Ripelialaukio (UK 3626), Ažušilės (UK 16303).

Apie 200 m į PV nuo **Naujadvario** pilkapyno (UK 27629), 50 m į Š nuo Pabradės–Švenčionių kelio, Naujadvario miške aptikti 2 pilka-

piai (1 pav.), esantys vienas nuo kito 23 m atstumu Š–P kryptimi. Vienas jų yra apie 10 m skersmens ir apie 0,8 m aukščio, apjuostas grioviais, antrasis – apie 7,5 m skersmens ir apie 0,8 m aukščio, apjuostas duobėmis (2, 3 pav.). Šio sampilo pakraštyje medžio išvartoje yra vienas akmuo.

Tarp Peršaukščio, Kasčiukų pilkapyno (UK 17196) ir Peršaukščio, Kasčiukų pilkapyno II (UK 12083), 20 m į PR nuo pirmojo ir 35 m į ŠV nuo antrojo, **Peršaukščio** miške, tarp Pabradės–Švenčionių kelio ir aukštosios įtampos elektros perdavimo linijos proskynos, visai šalia jos, pastebėtas vienas sampilas (4 pav.). Jis yra apie 6,5–7 m skersmens ir apie 0,5 m aukščio, griovių ar duobių papėdėje nematyti (5 pav.). Manytina, kad šis sampilas kartu su minėtais dviem pilkapynais ir toliau į PR esančiu Peršaukščio, Kasčiukų pilkapynu III (UK 12084) yra vieno nemažo pilkapyno, apardyto tiesiant kelią ir įrengiant proskyną bei iš dalies ištirto 1894 ir 2002–2004 m. (Покровскій Ф. В., Къ изследованію кургановъ и городищъ на восточной окраине современной Литвы, *Труды девятаго археологическаго съезда въ Вильне въ 1893*.

1 pav. Į PV nuo Naujadvario pilkapyno aptikti pilkapiai, pagrindas – LiDAR vaizdas: 1 – aptikti pilkapiai, 2 – KVR saugomo pilkapyno teritorija. L. Kurilos brėž.

Fig. 1. A LiDAR image of the barrows found to the SW of the Naujadvaris barrow cemetery: 1 – recently discovered barrows; 2 – barrow cemetery listed in the Register of Cultural Properties.

2 pav. Į PV nuo Naujadvario pilkapyno aptiktas pilkapis iš ŠR. L. Kurilos nuotr.

Fig. 2. A barrow found to the SW of the Naujadvaris barrow cemetery, viewed from the NE.

3 pav. Į PV nuo Naujadvario pilkapyno aptiktas pilkapis iš PR. L. Kurilos nuotr.

Fig. 3. A barrow found to the SW of the Naujadvaris barrow cemetery, viewed from the SE.

4 pav. Peršaukščio, Kasčiukų pilkapynų grupėje aptiktas pilkapis, pagrindas – LiDAR vaizdas (kairėje), 2019 m. ortofotografija (dešinėje). L. Kurilos brėž.

Fig. 4. A LiDAR image (left) and orthophotograph (right) of the barrow found in the Peršaukštis, Kasčiukai barrow cemetery group.

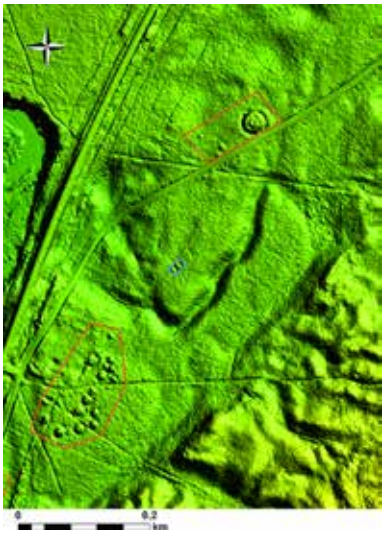

5 pav. Peršaukščio, Kasčiukų pilkapynų grupėje aptiktas pilkapis iš ŠV. L. Kurilos nuotr.

Fig. 5. A barrow found in the Peršaukštis, Kasčiukai barrow cemetery group, viewed from the NW.

Москва, 1897, t. 2, p. 158–163; Kurila L., Kliaugaitė V., Peršaukščio–Kasčiukų pilkapynas, *Lietuvos archeologija*, 2008, t. 33, p. 9–40), liekanos.

Ši pilkapių grupė, savo ruožtu, yra apie 2,5 km ilgio ruožu besidriekiančios pilkapynų grandinės dalis.

6 pav. Liūlinės pilkapynų grupėje aptikti pilkapiai, pagrindas – LiDAR vaizdas. L. Kurilos brėž.

Fig. 6. A LiDAR image of the barrows found in the Liūlinė barrow cemetery group.

Apie 120 m į ŠR nuo **Liūlinės** pilkapyno (UK 3442) ir 150 m į PPV nuo Liūlinės pilkapyno II (UK 3443), 300 m į R nuo Žeimenos kairiojo kranto, Rinkūnų miške aptikti 2 suplokštėję pilkapiai, esantys apie 2 m atstumu vienas nuo kito (6 pav.). Vienas jų yra apie 9 m skersmens, apie 0,7 m aukščio, apjuostas duobėmis. Antrasis pilkapis – apie 7 m skersmens ir apie 0,2 m skersmens, jo centre matyti iškasta duobė (7, 8 pav.). Tai – jau ketvirta žinoma nedidelė pilkapių grupelė, išsidėsčiusi aplink Liūlinės pilkapyną. Vienoje jų (Liūlinės II) yra ir didžiulis, apie 36–37 m skersmens sampilas.

Pilkapių masyve, apimančiame Švenčionėlių, Paduobės ir Paduobės, Šaltaliūnės pilkapynus bei atskirus pilkapius, Dotenėnų miške aptikti dar 3 pavieniai sampilai. Du pilkapiai yra į ŠR nuo **Paduobės**, Šaltaliūnės pilkapyno (UK 3444), apie 240 ir apie 190 m atstumu nuo jo. Pirmasis jų (9: 1 pav.) yra suplokštėjęs, apie 8–9 m skersmens, apie 0,4 m aukščio (10 pav.). LiDAR vaizde į R nuo jo žymus kitas nedidelis apskritas kauburėlis, tačiau vietoje pilkapio nepastebėta. Antrasis pilkapis (9: 2 pav.) – irgi suplokštėjęs, apie 8 m skersmens ir apie 0,4 m aukščio (11 pav.). Trečiasis pilkapis yra apie 120 m į P nuo Paduobės, Šaltaliūnės pilkapyno ir apie 160 m į ŠV nuo Paduobės, Šaltaliūnės

7 pav. Liūlinės pilkapynų grupėje aptiktas pilkapis iš P. L. Kurilos nuotr.

Fig. 7. A barrow found in the Liūlinė barrow cemetery group, viewed from the S.

8 pav. Liūlinės pilkapynų grupėje aptiktas pilkapis iš ŠV. L. Kurilos nuotr.

Fig. 8. A barrow found in the Liūlinė barrow cemetery group, viewed from the NW.

9 pav. Paduobės, Šaltaliūnės ir Švenčionėlių pilkapynų grupėje aptikti pilkapiai, pagrindas – LiDAR vaizdas. L. Kurilos brėž.

Fig. 9. A LiDAR image of the barrows found in the Paduobė, Šaltaliūnė, and Švenčionėliai barrow cemetery group.

10 pav. Netoli Paduobės, Šaltaliūnės pilkapyno aptiktas pilkapis iš R. L. Kurilos nuotr.

Fig. 10. A barrow found near the Paduobė, Šaltaliūnė barrow cemetery, viewed from the E.

11 pav. Netoli Paduobės, Šaltaliūnės pilkapyno aptiktas pilkapis iš Š. L. Kurilos nuotr.

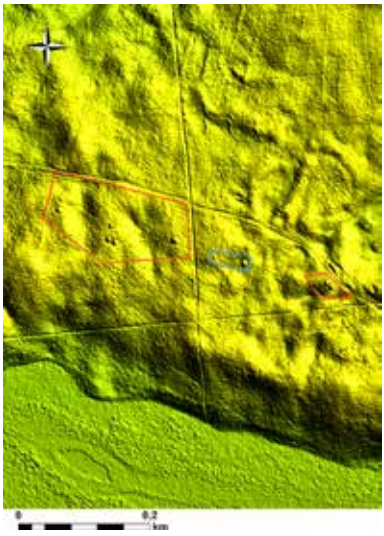
Fig. 11. A barrow found near the Paduobė, Šaltaliūnė barrow cemetery, viewed from the N.

12 pav. Netoli Paduobės, Šaltaliūnės pilkapyno aptiktas pilkapis iš P. L. Kurilos nuotr.

Fig. 12. A barrow found near the Paduobė, Šaltaliūnė barrow cemetery, viewed from the S.

pilkapyno II (UK 3445) (9: 3 pav.). Jo R pakraštį kerta miško proskyna. Pilkapis yra apie 10 m skersmens, apie 0,8 m aukščio (12 pav.). Duobių ar griovių aplink sampilus nesimato. Šie pilkapiai dar papildo didžiulį apie 3,5 km ilgio pilkapynų masyvą, nusidriekusį palei Žeimeną nuo pat Sudotos pilkapyno ir, tikėtina, praeityje nesitęsusį ir dabartinių Švenčionėlių vietoje.

13 pav. Tarp Antaniškės II ir Antaniškės III pilkapynų aptikti pilkapiai, pagrindas – LiDAR vaizdas. L. Kurilos brėž.

Fig. 13. A LiDAR image of the barrows found between the Antaniškė II and Antaniškė III barrow cemeteries.

Tarp **Antaniškės** pilkapyno II (UK 21466) ir Antaniškės pilkapyno III (UK 21467), apie 35 m į RPR nuo pirmojo ir apie 90 m į VŠV nuo antrojo, Kaltanėnų miške rasti dar 2 suplokštėję pilkapiai, esantys per 35 m vienas nuo kito V–R kryptimi (13 pav.). Vienas jų yra apie 11–12 m skersmens ir apie 0,4 m aukščio, antras – apie 7 m skersmens ir 0,2–0,4 m aukščio (14, 15 pav.). Duobių ar griovių aplink sampilus nesimato. Šie pilkapiai papildo nuo didžiulio Kretuonų ir Kretuonų II pilkapių masyvo VŠV kryptimi link Žeimenio ežero nusidriekusią retą pilkapių juostą.

Apie 460 m į PV nuo **Kretuonų** pilkapyno II (UK 16400) ir apie 800 m į PPV nuo Kretuonų pilkapyno (UK 3434), 380 m į V nuo Švento ežero V kranto Šventelės miške aptikta 4–ių gerai išlikusių pilkapių grupė (16 pav.). Sampilai išsidėstę dviem per 35 m Š–P kryptimi nutolusiomis poromis, apie 4 m vienas nuo kito. Pirmasis pilkapis yra apie 7 m skersmens, apie 0,8 m aukščio, aplink jį ryškios 6 ar 7 duobės. Antrasis pilkapis – apie 9 m skersmens ir apie 1 m aukščio, aplink sampilą ryškios 8 duobės. Centre ir viename šone yra seniai iškastos duobės. Trečiasis pilkapis – apie 9 m skersmens, apie 1 m aukščio, aplink sampilą matyti 7 ar 8

14 pav. Tarp Antaniškės II ir Antaniškės III pilkapynų aptiktas pilkapis iš P. L. Kurilos nuotr.

Fig. 14. A barrow found between the Antaniškė II ir Antaniškė III barrow cemeteries, viewed from the S.

15 pav. Tarp Antaniškės II ir Antaniškės III pilkapynų aptiktas pilkapis iš ŠR. L. Kurilos nuotr.

Fig. 15. A barrow found between the Antaniškė II ir Antaniškė III barrow cemeteries, viewed from the NE.

16 pav. Į P nuo Kretuonų pilkapynų aptiktas pilkapynas, pagrindas – LiDAR vaizdas (kairėje), 2018 m. ortofotografija (dešinėje). L. Kurilos brėž.

Fig. 16. A LiDAR image (left) and orthophotograph (right) of the barrow cemetery found to the S of the Kretuonai barrow cemeteries.

17 pav. Į P nuo Kretuonų pilkapynų aptiktas pilkapis iš Š. L. Kurilos nuotr.

Fig. 17. A barrow found to the S of the Kretuonai barrow cemeteries, viewed from the N.

18 pav. Į P nuo Kretuonų pilkapynų aptiktas pilkapis iš PV. L. Kurilos nuotr.

Fig. 18. A barrow found to the S of the Kretuonai barrow cemeteries, viewed from the SW.

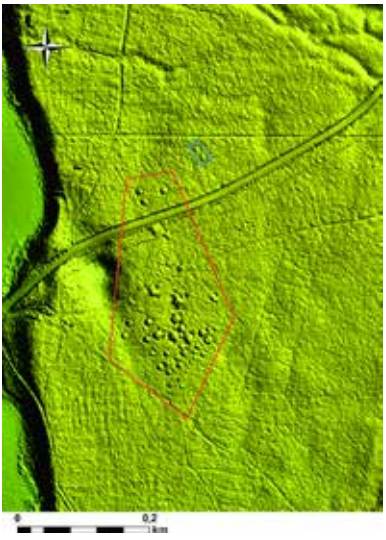
19 pav. Į P nuo Kretuonų pilkapynų aptiktas pilkapis iš P. L. Kurilos nuotr.

Fig. 19. A barrow found to the S of the Kretuonai barrow cemeteries, viewed from the S.

20 pav. Į P nuo Kretuonų pilkapynų aptiktas pilkapis iš P. L. Kurilos nuotr.

Fig. 20. A barrow found to the S of the Kretuonai barrow cemeteries, viewed from the S.

21 pav. Į ŠŠR nuo Šakarvos pilkapyno aptikti pilkapiai, pagrindas – LiDAR vaizdas. L. Kurilos brėž.

Fig. 21. A LiDAR image of the barrows found to the N–NE of the Šakarva barrow cemetery.

duobės. Jo centre irgi yra seniai iškasta duobė. Ketvirtasis pilkapis – 7–7,5 m skersmens ir apie 1–1,1 m aukščio, aplink jo sampilą ryškios 8 duobės (17–20 pav.). Pagal išvaizdą pilkapiai datuojami I tūkst. viduriu arba antrąja puse. Ši nuošali tarp didelių Kretuonų ir Veikūnų, Pašaminės pilkapių masyvų esanti pilkapių grupė yra gana nebūdinga regionui, kuriame pilkapynai dažniausiai išsidėstę ilgomis grandinėmis.

Į ŠR nuo **Šakarvos** pilkapyno (UK 1964), apie 45 m nuo jo, Šakarvos miške aptikti 2 pilkapiai, esantys apie 5 m vienas nuo kito (21 pav.). Abu pilkapiai – suplokštėję. Vienas jų yra apniokotas, P pusėje iškasta duobė, sampilas apie 9–10 m skersmens, apie 0,4 m aukščio. Kitas pilkapis – apie 10 m skersmens, 0,4–0,5 m aukščio, jo centre iškasta duobė (22, 23 pav.). Duobių ar griovių aplink sampilus nepastebėta.

Du pavieniai pilkapiai aptikti Lietuvos kariuomenės **Pabradės** centrinio generolo Silvestro Žukausko poligono teritorijoje. Abu pilkapiai yra toli nuo vandens telkinių ir kitų pilkapynų, teritorijoje, kuri greičiausiai seniau buvo pustoma, be to, reljefe galėjo likti poligono veiklos pėdsakų. Todėl jie identifikuoti kaip spėjami. Tačiau sampilų forma yra taisyklinga ir būdinga pilkapiams. Vienas pilkapis yra suartame miške, bet arimo nepaliestas (24 pav.). Jo sampilas beveik taisyklingo suploto pusrutulio

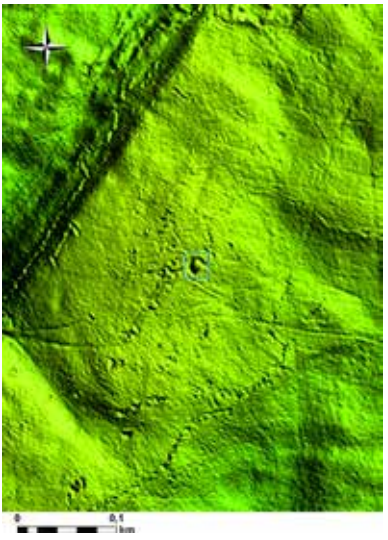
22 pav. Į ŠR nuo Šakarvos pilkapyno aptiktas pilkapis iš P. L. Kurilos nuotr.

Fig. 22. A barrow found to the N–NE of the Šakarva barrow cemetery, viewed from the S.

23 pav. Į ŠR nuo Šakarvos pilkapyno aptiktas pilkapis iš Š. L. Kurilos nuotr.

Fig. 23. A barrow found to the N–NE of the Šakarva barrow cemetery, viewed from the N.

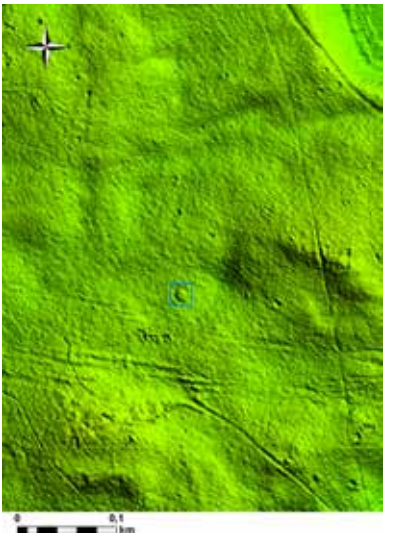
24 pav. Lietuvos kariuomenės Pabradės centrinio generolo Silvestro Žukausko poligono teritorijoje aptiktas pilkapis, pagrindas – LiDAR vaizdas. L. Kurilos brėž.

Fig. 24. A LiDAR image of a barrow found in the General Silvestras Žukauskas Training Area of the Lithuanian Armed Forces at Pabradė.

25 pav. Lietuvos kariuomenės Pabradės centrinio generolo Silvestro Žukausko poligono teritorijoje aptiktas pilkapis iš ŠV. L. Kurilos nuotr.

Fig. 25. A barrow found in the General Silvestras Žukauskas Training Area of the Lithuanian Armed Forces at Pabradė, viewed from the NW.

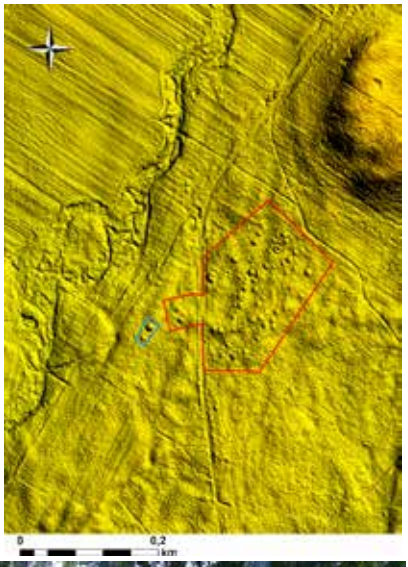
26 pav. Lietuvos kariuomenės Pabradės centrinio generolo Silvestro Žukausko poligono teritorijoje aptiktas pilkapis, pagrindas – LiDAR vaizdas. L. Kurilos brėž.

Fig. 26. A LiDAR image of a barrow found in the General Silvestras Žukauskas Training Area of the Lithuanian Armed Forces at Pabradė.

27 pav. Lietuvos kariuomenės Pabradės centrinio generolo Silvestro Žukausko poligono teritorijoje aptiktas pilkapis iš ŠV. L. Kurilos nuotr.

Fig. 27. A barrow found in the General Silvestras Žukauskas Training Area of the Lithuanian Armed Forces at Pabradė, viewed from the NW.

28 pav. Į V nuo Sarių, Laukių pilkapyno II aptikti pilkapiai, pagrindas – LiDAR vaizdas. L. Kurilos brėž.

Fig. 28. A LiDAR image of the barrows found to the W of the Sariai, Laukiai II barrow cemetery.

formos, apie 13x12 m skersmens, apie 1,5–1,7 m aukščio. Jį juosia 2–2,5 m pločio ir iki 0,5 m gylio griovys, kuriame matyti 2 nežymūs tarpeliai. ŠR–PR pusėje griovio nėra, čia jis gali būti suardytas iki pat sampilo prieinančių arimo vagų (25 pav.). Antrasis pilkapis aptiktas apie 1,5 km į PR nuo pirmojo (26 pav.). Jis irgi yra suartame miške ir, nors arimo nepaliestas, gerokai suplokštėjęs, apie 12 m skersmens, apie 0,4–0,5 m aukščio. Jį juosia nežymus užslinkęs griovys. R–PR pusėje griovio nesimato, čia jis gali būti užartas. Sampilo centras kiek įdubęs, tai gali būti seniai iškastos duobės pėdsakai (27 pav.).

Apie 25 m į V nuo **Sarių**, Laukių pilkapyno II (UK 12095), apie 120 m į R nuo Sarios upės, į V nuo Sarių–Ašvaraisčio kelio, Družulėnų miške aptikti 2 pilkapiai, nutolę 7 m vienas nuo kito ŠR–PV kryptimi (28 pav.). Sampilai gerai išlikę. Vienas jų – apie 12 m skersmens ir 1–1,2 m aukščio. Jo papėdėje vos žymūs užslinkusių duobių ar griovių pėdsakai. Antrasis pilkapis apie 9 m skersmens ir apie 0,5 m aukščio. Duobių ar griovių aplink sampilą nesimato (29, 30 pav.). Abiejų pilkapių centruose matomos senai iškastos duobutės. Šie pilkapiai neabejotinai yra to paties pilkapyno dalis. Tačiau kartu su dar dviem sampilais, esančiais už 30 m

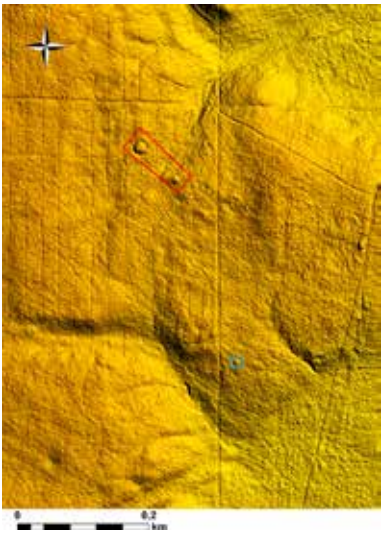

29 pav. Į V nuo Sarių, Laukių pilkapyno II aptiktas pilkapis iš ŠV. L. Kurilos nuotr.

Fig. 29. A barrow found to the W of the Sariai, Laukiai II barrow cemetery, viewed from the NW.

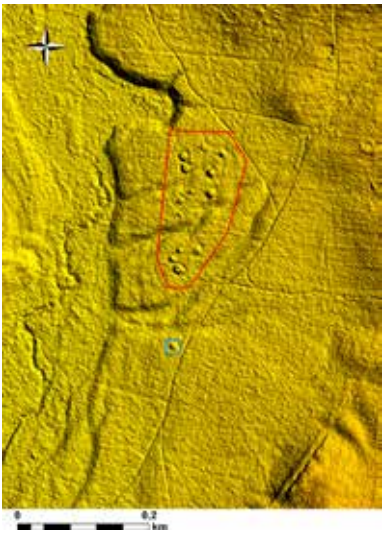
30 pav. Į V nuo Sarių, Laukių pilkapyno II aptiktas pilkapis iš ŠR. L. Kurilos nuotr.

Fig. 30. A barrow found to the W of the Sariai, Laukiai II barrow cemetery, viewed from the NE.

31 pav. Į PR nuo Trakų, Šilinės pilkapyno aptiktas pilkapis, pagrindas – LiDAR vaizdas. L. Kurilos brėž.

Fig. 31. A LiDAR image of the barrow found to the S–SE of the Trakai, Šilinė barrow cemetery.

33 pav. Į P nuo Šilinės pilkapyno aptiktas pilkapis, pagrindas – LiDAR vaizdas. L. Kurilos brėž.

Fig. 33. A LiDAR image barrow found to the S of the Šilinė barrow cemetery.

32 pav. Į PR nuo Trakų, Šilinės pilkapyno aptiktas pilkapis iš R. L. Kurilos nuotr.

Fig. 32. A barrow found to the S–SE of the Trakai, Šilinė barrow cemetery, viewed from the E.

34 pav. Į P nuo Šilinės pilkapyno aptiktas pilkapis iš ŠR. L. Kurilos nuotr.

Fig. 34. A barrow found to the S of the Šilinė barrow cemetery, viewed from the NE.

į ŠR, jie nutolę nuo gana tankios pagrindinės pilkapių grupės. Tikėtina, kad toks pilkapių išsidėstymas nėra arimo ar kitokio niokojimo padarinys. Šių 4-ių pilkapių, esančių į V nuo pilkapyną kertančio kelio, nepastebėjo F. Pokrovskis, 1893 m. čia ištyręs 5-is pilkapius (Покровскій Ф. В., Къ изследованію кургановъ и городищъ на восточной окраине современной

35 pav. Vajuonio ir Žeimenio ežerų apylinkės: V. Kaširskio 1906 m. sudarytas planas su pažymėtais pilkapynais (viršuje), XX a. pradžios Vokietijos karinis topografinis žemėlapis (M 1:25 000) (viduryje), 2020–2021 m. ortofotografija (apačioje): I – KVR saugomi pilkapynai; II – spėjamos V. Kaširskio plane pažymėtų pilkapių vietos; III – identifikuotos suardytų pilkapynų vietos. L. Kurilos brėž.

Fig. 35. Lake Vajuonis and Lake Žeimenys area: a map drawn by Vladimir Kashirskii in 1906 indicating the locations of barrow cemeteries (top); German military topographic map (M 1:25,000) from the early 20th century (middle); 2020–2021 orthophotograph (bottom). I – barrow cemeteries listed in the Register of Cultural Properties; II – estimated locations of barrow cemeteries indicated on Kashirskii's plan; III – identified locations of destroyed barrow cemeteries.

Литвы, *Труды девятаго археологическаго съезда въ Вильне въ 1893*. Москва, 1897, t. 2, p. 164).

Pavienis spėjamas suplokštėjęs pilkapis aptiktas apie 320 m į PPR nuo **Trakų**, Šilinės pilkapyno (UK 37582), apie 700 m į V nuo Meros upės, Trakų miške (31 pav.). Sampilas – apie 11 m skersmens, iki 0,4 m aukščio. Duobių ar griovių aplink jį nematyti (32 pav.).

Į P nuo **Šilinės** pilkapyno (UK 3432), apie 80 m nuo jo ir apie 170 m į R nuo Meros upės, Alavaitiškės miške aptiktas pavienis pilkapis (33 pav.). Jis yra suplokštėjęs, ypač P pusėje, apie 11–12 m skersmens ir apie 0,4 m aukščio. Duobių ar griovių papėdėse nepastebėta (34 pav.).

Taip pat žvalgytos ir mėgintos tiksliau lokalizuoti kelios tikėtinos suardytų pilkapynų vietos Vajuonio ir Žeimenio ežerų apylinkėse. Šie pilkapynai 1906 m. aprašyti V. Kaširskio ir pažymėti jo sudarytame plane. Ataskaita šiuo metu saugoma Materialinės kultūros istorijos instituto archyve Sankt Peterburge, Rusijoje (Kurila L., Vladimiro Kaširskio kasinėjimai Vajuonio ir Žeimenio tarpežerio pilkapynuose 1906 ir 1907 m., *Lietuvos archeologijos šaltiniai Sankt*

36 pav. Identifikuota V. Kaširskio plane pažymėto pilkapyno prie Rėkučių kaimo vieta iš P. L. Kurilos nuotr.

Fig. 36. Identified site of a barrow cemetery near the Rėkučiai village, indicated on Kashirskii's plan; viewed from the S.

37 pav. Identifikuota V. Kaširskio plane pažymėto pilkapyno prie Lygumų kaimo vieta iš R. L. Kurilos nuotr.

Fig. 37. Identified site of a barrow cemetery near the Lygumai village, indicated on Kashirskii's plan; viewed from the E.

Peterburge. Vilnius, 2011, p. 148–150, pav. 12). Šis planas yra palyginti detalus, jame pažymėti kaimai, keliai, miškai bei archeologijos objektai: Rėkučių, Pavajuonio senovės gynybinis įtvirtinimas (UK 17204), Papravalės piliakalnis (UK 17153) ir pilkapynas (UK 17154), Medžiuškių, Akmeniškių (UK 12088), Pavajuonio, Rėkučių (UK 13008), Rėkučių, Paversmio II (UK 16416) ir kiti pilkapynai. Tačiau planas sudarytas netiksliai, neišlaikant orientacijos ir atstumų tarp objektų. Todėl jis susietas su LKS–94 koordinačių sistema, kaip tarpinę grandį naudojant apytiksliai vienalaikį 1917 m. vokišką karinį topografinį žemėlapį (M 1:25 000), sudarytą pagal 1882–1907 m. Rusijos instrumentinę topografinę nuotrauką (M 1:21 000) (35 pav.).

Apie 200 m į R nuo **Rėkučių** kaimo plane žymima kompaktiška pilkapių grupė. V. Kaširskio žiniomis, ji jau 1906 m. buvo suardyta ir išpustyta. Šioje vietoje jis pastebėjo akmenų vainikų liekanų, degintinių (?) kaulų ir greičiausiai čia surinko pavienių radinių. Vietos lokalizacija vienareikšmiškai neaiški. Remiantis planu, pilkapynas galėjo būti į P nuo link geležinkelio vedusio ir iki šiol iš dalies išlikusio keliuko, kuris iš dalies matomas ir tuometiniame topografiniame žemėlapyje (35: 1 pav.). Dabar maždaug šioje vietoje yra dvi nežymios kalvelės, atskirtos nedidelės pelkutės, pilkapių žymių nei LiDAR vaizde, nei vietoje nematyti. Kita vertus, ši V. Kaširskio plano dalis yra labai neproporcinga, pvz., 400–600 m atstumu Š–P kryptimi neatitinka Rėkučių, Pavajuonio senovės gynybinio įtvirtinimo ir Rėkučių, Paversmio II pilkapyno vietos. Todėl galima ir kita šios pilkapių vietos lokalizacija panašiu atstumu į ŠR nuo Rėkučių, į P nuo kito iš kaimo ŠV kryptimi vedančio keliuko, miške (35: 2 pav.). Šis miško keliukas labiau atitinka V. Kaširskio planą, nes, kaip ir jame, eina pro Rėkučių, Paversmio II pilkapyną, plane aiškiai apibūdintą žodžiais „trys pilkapiai“ („три кургана“). Ši vieta dabar yra miške ir galbūt į P nuo jo esančiame dirbamame lauke. Čia išsiskiria iki 5 m aukščio kalva. Žemės paviršius nelygus, supustytas (tai atitinka V. Kaširskio

apibūdinimą), iškasiotas duobėmis. Šioje vietoje pilkapių liekanų irgi nepastebėta (36 pav.). Tačiau tikroji pilkapyno vieta galėjo būti didesnė – tarp šių dviejų vietų buvusioje apie 220x120 m dydžio ir apie 5–7 m aukščio kalvoje ir aplink ją (35: 5 pav.). Tikėtina, kad V. Kaširskis sužinojo tiktai apie tuomet jau visiškai nuarto pilkapyno pakraštį.

Kita 4–5-ių pilkapių grupė žymima aukštame Vajuonio ežero P krante. Jau XX a. pradžioje pilkapiai buvo suardyti ir išpustyti, juos V. Kaširskis lokalizavo pagal vietos gyventojų pasakojimus. Pilkapių vieta 1990 m. buvo žvalgyta G. Zabielos ir įvardyta **Lygumų** pavadinimu (*LIIR*, f. 1, b. 1717, p. 11). V. Kaširskis pilkapius žymi pačiame kranto aukštumos pakraštyje ir šlaite (35: 3 pav.), bet jie turėjo būti kiek toliau į R ar PR, link Lygumų kaimo (35: 6 pav.). Dabar ši teritorija iš dalies apaugusi mišku, iš dalies joje yra dirbamas laukas. Tikėtina, kad kadaise čia buvo nemažas pilkapynas, tačiau dabar jis yra visiškai sunaikintas (37 pav.).

Dar viena tikėtina vieta, kurioje V. Kaširskis savo naudotu ženklu, tikėtina, pažymėjo pilkapių grupę (tačiau, skirtingai nuo kitų, jos nesunumeravo ir aiškiai pilkapiais nepavadino), yra apie 1–1,2 km į ŠŠV nuo Vajuonio ežero ŠV krante esančios įlankos galo, apie 500 m į ŠV nuo Pipiriškės kaimo, apie 300–400 m į R nuo geležinkelio linijos, Pipiriškės miške (35: 4 pav.). Ši plano dalis yra mažiausiai aiški, patenkanti į jo pakraštį, be aiškių orientyrų. Tikėtina, kad V. Kaširskis galėjo čia netiksliai pažymėti Pavajuonio, Cegelnės pilkapyną, iš tiesų esantį apie 700 m į P. Kita vertus, maždaug jo vietoje V. Kaširskio plane irgi žymimi keli pilkapiai. Nurodomoje vietoje ir aplink ją pilkapių ar jų liekanų nepastebėta.

Apie identifikuotus iki tol buvusius nežinomus pilkapius pranešta KPD. Straipsnio rengimo metu jau buvo pradėtos jų įtraukimo į KVR procedūros. Duomenys apie V. Kaširskio plane pažymėtų pilkapių vietas prie Rėkučių ir Lygumų kaimų įtraukti į Nekilnojamojo kultūros paveldo inventorių.

New barrows and barrow cemeteries in the Švenčionys and Ignalina districts

In 2023–2024, LiDAR scans of an area measuring 593 km^2 were analysed in search of unidentified barrow cemeteries. In Švenčionys and Ignalina, 14 previously unknown small barrow cemeteries (2–4 mounds) or isolated barrows were identified, the majority near larger barrow cemeteries (Figs. 1–34). LiDAR images allowed for the identification of some flattened and barely visible mounds. Additionally, two barrow cemetery sites indicated on a map drawn by Vladimir Kashirskii in 1906 were located (Fig. 35). The sites were completely destroyed (Figs. 36, 37).

Lijana Muradian,
Elena Pranckėnaitė

Naujas bronzos amžiaus radinys Šiaulių rajone

2023 m. balandžio 25 d. A. M. KPD Šiaulių teritoriniam skyriui perdavė bronzinį atkraštinį kirvį ir kaukolę, rastus **Viekvedžių** kaime (Šiaulių r., Bubių sen.). Kirvis 2023 m. aptiktas ieškant metalo ieškikliu, o kaukolė atsitiktinai, ariant laukus prieš kelerius metus.

Bronzinis atkraštinis kirvis ir kaukolė rasti apie 150–170 m į ŠR nuo bevardžio upelio, įtekančio į tvenkinį. Upelio vaga nuo XX a. vidurio nėra pasikeitusi, topografiniuose žemėlapiuose iki 1940 m. šioje vietoje žymima sodyba, upelis ir šalia esanti užliejama pieva. Į PR nuo